

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансів

**РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавра**

зі спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування
за бакалаврською програмою професійного спрямування
«Податкова та митна справа»
на тему: «Податок на доходи фізичних осіб в Україні»

Виконавець:
студент факультету фінансів і банківської
справи
Триполко Катерина Олександрівна

/підпис/

Науковий керівник:
к.е.н., доцент
Мартинюк Ірина Василівна

/підпис/

Одеса 2023

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Законодавство про оподаткування доходів фізичних осіб змінюється та вдосконалюється і є основним джерелом податкових надходжень до місцевих бюджетів та засобом державного регулювання національної економіки.

Перехідні зміни в Україні до соціально орієнтованої ринкової економіки вимагають створення такої системи оподаткування доходів фізичних осіб, елементи якої відповідатимуть сучасним принципам оподаткування, чітким цілям економічної політики, світовим тенденціям та враховуватимуть існуючі соціально-економічні умови.

Стягується податок на доходи фізичних осіб безпосередньо з доходів громадян. В економічно розвинутих країнах цей податок відіграє важливу роль у формуванні доходів бюджету.

До переваг цього виду податку можна віднести його соціальну справедливість, оскільки він ставить рівень податку в пряму залежність від доходу платника податку. Крім того, за допомогою прогресивних податкових ставок і податкових пільг можна зменшити податковий тягар груп з низьким доходом і збільшити податковий тягар груп з високим доходом. З фіскальної точки зору такі податки є нестабільним джерелом наповнення бюджету, оскільки циклічні коливання в економіці можуть суттєво вплинути на базу оподаткування такими податками — доходи фізичних осіб. Крім того, податкові надходження розподіляються по регіонах нерівномірно в залежності від розвитку промислового виробництва.

Негативною стороною цього податку також є значна можливість для платників податків занижувати оподатковуваний прибуток і уникати сплати податків. Зокрема, це стосується оподаткування доходів від підприємницької діяльності.

Сьогодні при формуванні режиму оподаткування доходів фізичних осіб виникає необхідність збалансування пріоритетів перерозподілу національного доходу з метою зменшення соціальної диференціації та стимулювання ділової активності та економічного зростання. Водночас аналіз внутрішніх податкових відносин доводить, що суттєве збільшення масштабів оподаткування призвело до ухилення від сплати податків та значних коригувань.

Багато зарубіжних та українських вчених проводили дослідження в галузі оподаткування доходів фізичних осіб. Наука про оподаткування в цьому напрямі представлена роботами таких вчених: К. Безверхий, Л. Духновська, Л. Коцан, О. Найдено, Л. Сідельникова, Н. Танклевська, І. Чугунов, К. Швабій, Ю. Швець, Л. Юрчишина.

Мета кваліфікаційної роботи: спираючись на теоретичні засади справляння податку на доходи фізичних осіб розробити шляхи його вдосконалення в Україні.

Завдання кваліфікаційної роботи полягає в наступному:

1. Визначити економічну сутність податку на доходи фізичних осіб.
2. Простежити історичні етапи розвитку оподаткування доходів фізичних осіб.
3. Визначити нормативно-правове регулювання справляння податку на доходи фізичних осіб та його особливості в Україні.
4. Проаналізувати роль податку на доходи фізичних осіб у формуванні державного бюджету України.
5. Оцінити регулюючу роль податку на доходи фізичних осіб в Україні.

6. Проаналізувати надходження податку на доходи фізичних осіб до бюджету Одеської області.

7. Узагальнити закордонний досвід сплати податку на доходи фізичних осіб та його можливість застосування в Україні.

8. Сформуванати напрями вдосконалення справляння податку на доходи фізичних осіб в Україні.

Об'єктом дослідження є процес справляння податку на доходи фізичних осіб.

Предметом дослідження є економічні відносини, які виникають під час справляння податку на доходи фізичних осіб.

Під час написання кваліфікаційної роботи були використані такі методи: аналізу та синтезу, спостереження та порівняння, розрахунку та узагальнення, табличний та графічного зображення, статистичний та класифікаційний, а також методи індукції та дедукції.

В якості **інформаційної бази** використовуються: наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених з теорії, методики, методики та організації податкового контролю, матеріали науково-практичних конференцій, нормативні документи та періодичні видання, звіти та аналітичні матеріали Міністерства фінансів України, Державної податкової служби України, Державної казначейської служби України, Державної служби статистики України. бюджетний Кодекс України зі змінами та доповненнями, щорічні Закони про державний бюджет України, Податковий Кодекс України зі змінами та доповненнями, дані інтернету, державної статистики та звіти, дані інтернет ресурсів.

Публікації. Дослідження, які були здійсненні у ході кваліфікаційної роботи були опубліковані на VII студентській науково – практичній конференції (2023 рік – Одеса - ОНЕУ) «Стабілізація фінансово – економічної системи України» тема доповіді «Оцінювання стану податкової системи України в міжнародному контексті».

Кваліфікаційна робота **складається** зі вступу, трьох розділів, кількість яких складає 67 сторінок, висновку обсягом 3 сторінок, зі списку використаної літератури, де налічується 40 джерел та 5 додатків. Робота ілюстрована з допомогою таблиць та рисунків у кількості 11 та 10 відповідно. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи складає 91 сторінку.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «**Теоретико - методичні основи податку на доходи фізичних осіб**» досліджено економічну сутність, становлення та розвиток податку на доходи фізичних осіб в Україні. Досліджено нормативно-правове регулювання податку на доходи фізичних осіб.

У другому розділі «**Аналіз ефективності справляння податку на доходи фізичних осіб, 2018 – 2022 рр.**» на основі статистичних та аналітичних даних було проведено аналіз ролі податку на доходи фізичних осіб у формуванні зведеного бюджету України за період з 2018 року по 2022 рік. Було здійснено оцінку регулюючої ролі податку на доходи фізичних осіб в Україні. А також, проведено моніторинг надходжень податку на доходи фізичних осіб до бюджету м. Одеси.

У третьому розділі «**Напрями вдосконалення податку на доходи фізичних осіб в Україні**» розглянуто зарубіжний досвід оподаткування фізичних осіб та

можливість його застосування в Україні. Запропоновано напрями вдосконалення справляння податку на доходи фізичних осіб в Україні.

ВИСНОВКИ

Податок на доходи фізичних осіб (ПДФО) є одним із найважливіших державних ресурсів в Україні. Це другий після податку на додану вартість. За останні 10 років його частка в доходах зведеного бюджету становила близько 16 % [20]. Водночас ПДФО є основним видом ресурсів місцевого самоврядування, що є важливим фактом з огляду на процес децентралізації, який відбувається в Україні. Слід зазначити, що фіскальний потенціал цього податку в Україні є досить високим, але зараз він не реалізується повною мірою через слабкий та неефективний податковий контроль.

Порівнюючи податкові системи України та європейських країн, можна побачити, що структура вітчизняної системи оподаткування доходів фізичних осіб в основному відповідають податковим системам країн ЄС.

Згідно проведеного аналізу у 2-му розділі можемо сказати, що податок на доходи фізичних осіб в Україні має суттєве значення щодо формування місцевого та державного бюджетів держави. Однак варто відзначити, що сам податок в Україні за сучасних умов не використовуються в повному обсязі як регулятор соціально-економічних процесів перетворившись на фіскальний інструмент, що забезпечує зростання податкових надходжень до державного та місцевого бюджетів в умовах політико-економічної нестабільності.

В останні роки відбуваються дещо нестабільні надходження до бюджету з оподаткування фізичних осіб оскільки на це впливає ряд факторів – це коронавірусна хвороба, яка завдала удару по економіках усіх країн світу, в тому числі і в Україні. Не можливо оминути той факт, що наразі в нашій державі триває жорстока війна, яка завдає важких ударів по економіці нашої держави. Після вторгнення Росії до України всі економічні показники скоротилися більш ніж на третину і ПДФО в тому ж числі.

Однак, варто зазначити, що ПДФО надходив до бюджету у повному обсязі і навіть більше, як це планувалося на початок року, тобто план було перевиконано. Особливо позитивні результати демонструють місцеві бюджети, під час аналізу можемо виділити те, що у 2022 році податку надійшло більше ніж 2021, основна причина такого збільшення є суттєве зростання виплат військовослужбовцям, а також певний вплив має релокація підприємств, які після переміщення сплачує цей податок за своїм новим місцем реєстрації.

Основними факторами, що позитивно впливають на надходження податку на доходи фізичних осіб є:

1. Темпи зростання номінального ВВП.
2. Збільшення вартості робочої сили.
3. Легалізована виплата заробітної плати.
4. Позитивна тенденція зростання доходів малозабезпечених за рахунок підвищення урядом ПСП.

Попередні податкові реформи не створили необхідних умов для зменшення тіньової економіки та рівня ухилення від сплати податків в Україні. Залишається високим рівень неофіційних доходів громадян; податковий тягар все ще зосереджений на людях з низькими доходами (тобто працівники, які отримують лише офіційну заробітну плату, є основними платниками податків). Мета легалізації

сумнівних об'єктів оподаткування, особливо доходів фізичних осіб, не досягнута. Це впливає на інвестиційну привабливість України та її економіку.

Прозорість і відкритість, з першочерговим фокусом на вирішенні соціальних питань є основними правилами податкових систем європейських країн. Закордонна система прямого оподаткування доходів фізичних осіб має перевірену часом практику становлення та розвитку, яка базується на глибокому розумінні кожним платником своїх конституційних податкових обов'язків. В умовах становлення в Україні соціально орієнтованої ринкової економіки та з урахуванням світових досягнень у цій сфері удосконалення системи оподаткування доходів фізичних осіб є першочерговим завданням податкової системи України.

Зміни до системи оподаткування щодо податку на доходи фізичних осіб мають одночасно враховувати економічні інтереси держави та платників податків та усунути інтереси платників податків у незаконному ухиленні від сплати податків.

На основі практичних досліджень, на основі досліджень наукової літератури в роботі запропоновано заходи щодо вдосконалення адміністрування ПДФО шляхом застосування розробленої прогресивної шкали оподаткування для розмежування фізичних осіб та встановлення різних ставок ПДФО для кожної групи платників податків. Проаналізувавши деякі наукові публікації, підсумувавши основні негативні та позитивні риси сучасної ситуації оподаткування доходів фізичних осіб, ми робимо висновок і погоджуємося з науковцями, відносно того, що прогресивне оподаткування має різний ефект у розвинутих країнах і країнах, що розвиваються (в тому числі України); порядок зарахування податків до бюджетів усіх рівні, реалізація підвищення ПСП.

Досвід більш розвинутих країн демонструє, що податкові навантаження не повинні впливати на економічну діяльність платників. Причому оподаткування не повинно перешкоджати внутрішній раціональній організації виробництва та зовнішній орієнтації споживчого попиту.

Основними принципами побудови податкової системи має бути: прозорість і відкритість.